

BUDA - PESTA

6 Noemvre st. v.
18 Noemvre st. n.

Va esi duminec'a.

Redact. : strad'a Havasnr. 1.

Nr. 45.

ANULU XIII.
1877.

Pretulu pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl. ; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Romani'a 2 galbeni.

ALESANDRU PAPIU ILARIANU.

Unde lips'a este mai mare, acolo si perde-
rea se simte mai tare. Noi Români ducem
lipsa mare de barbati devotati causei natio-
nale : éta pentru ce
la încetarea din vié-
ti'a a lui Alesandru
Papiu Ilarianu inim'a
fîa-carui Românu a-
deveratu a îmbraca-
tu doliu. Elu a
fostu unulu din acei
putini, cari în tôte
lucrările ce facu
sînt condusi de cea
mai curata iubire a
natiunii lor. Mórtea
unui astfelu de bar-
batu în adeveru e o
mare perdere natio-
nala la tôte natiunile
si în tôte timpurile :
deci cu atátu mai
vêrtosu trebuie s'o
simtîmu noi si toc-
mai în acésta epoca
de materialismu. A
ne ocupá de memo-
ri'a lui, a ne reamin-

ti activitatea sa : este unu tribut u ce datorim
spiritului seu ; dar totu-odata prin acésta ni
se ofere prilegiulu bine-venitu d'a pune înain-
tea generatiunii de

acuma unu esemplu
si modelu de virtuti
nationale.

Nu vom puté
schitiá mai bine vié-
ti'a si activitatea lui
Papiu, decátu dându
cuvêntulu dlui Vin-
centiu Babesiu, ca-
rele în cuvêntarea
sa funebrala bine in-
spirata, a disu :

„Miscările de la
1848/9, este pré na-
turalu, cà indicara
plinului de spiritu,
focu si energiá june,
Papiu — loculu în
taber'a româna na-
tionala, care erá a
loialitatii, monarchiei
si dinastiei. Ací elu,
june abia de 19 ani,
s'a destinsu cá tri-

Alesandru Papiu Ilarianu.

bunu prin mintea sa agera, elocinta sa infocata si energi'a sa firma, ceea ce monarhulu curându dupa restituirea pacii s'a grabitu a recunósce, decernându-i o decoratiune, care fiindu cá elu într'aceea — cu adoratulu seu professoru de odinioara, din Blasiu, Simeonu Barnutiu, si cu mai multi colegi ai sei se înscri-sese la facultatea juridica din Viena, era sè i sé anine de peptu de catra decanulu, in au'la cea mare a universitatii, in adunare publica a profesorilor si a comilitonilor. Acést'a fu prim'a ocaziune, unde extraordinariulu geniu a junelui Papiu straluci in modu ne mai pomenitu inaintea strainilor, punându pe toti la uimire! Acestu june tribunu românú adeca, printr'o clasica vorbire in limb'a latina, esplicà si respicà, cá — profundulu respectu, ce are cá românú catra inalt'a persóna a imperatului seu, nu-i permite a desconsiderá si respinge grati'a espresa prin decoratiune, dar trebuie sè afirme susu si tare, cá românii nu s'au luptatu, n'au sacrificatu 40 de mii pentru decoratiuni séu interese particularistice, ci — pentru de a se dovedí demni de drepturi si libertati politice-nationale, alaturea si de o potriua cu ori-care alta natiune din monarchia; prin urmare, cá : pâna când românilor nu se vor acordá meritatele si promisiile drepturi si libertati, elu decoratiunea nu o va portá pe peptu decâtu in velu negru!

„Din acestu momentu tinerulu Papiu, studentulu Papiu, a devenitu personagiu politicu însemnatu, si elu in cugetarea si activitatea sa si-a remasu consecinte. Acést'a aréta operele sale pe fia-care pagina, aréta creatiunile sale, cari tóte bine tindu la scopulu, *de a desteptá si lumina poporulu românú. pentru de a-lu emancipá si face stapánu sortii sale.* Spre acestu scopu trei terene si respective ramuri de sciintia dènsulu a cultivatu mai vèrtosu; a cultivatu filosofi'a, pentru de a petrunde in adeverat'a natura a lucrurilor si evenimentelor; a cultivatu si a profundatu istori'a, pentru de a cunósce modulu desvoltării poporulu românú, pe care elu ilu iubiá peste tóte si pentru alu carui presentu si venitoru elu doriá a-si pune tóte silintiele vietii; in fine a cultivatu jurisprudenti'a, pentru de a fi in stare sè opereze activu in presentu, chiar in statulu publicu spre asigurarea venitorului. Elu pe tóte terenele si-a eluptatu positiuni escelinti, pe cari tóte le-au implinitu cu onóre, pretotindenea predicandu doctrin'a studielor si convictiunilor sale, cá : Románimea, remasa prin secli inderetulu altoru popóre, déca este sè se sustina între ele,

sè concurga eu ele si chiar sè le întréca, trebuie neaperatu sè-si îndoiésca pasulu, sè-si încorde puterile si sacrificiele; ér pentru cá sè póta acést'a, trebuie sè fia inzestrata, petrunsa si condusa de o morala si amore nationala mai pe susu de tóte. Astfeliu ilu vediuramu participandu in frunte alaturea cu cei mai buni, la tóte întreprinderile de progresu, pretotindenea lasându dupa sine urme adânci, suveniru pretiósse, suveniru neperiósse. Astfeliu se afirma genii mari, genii activi, genii devotati umanitatii!

„Trecerea lui din acésta tíera natala a sa in patri'a româná de peste Carpati, îndata dupa ce si-a luatu in Itali'a diplom'a de Dr. in dreptu, si lui, cá tuturor barbatilor nostri vigerosi, s'a imputatu adesea cá o desertare dinaintea greutatilor ce dincóci politic'a ne arunca in calea desvoltării nationale; dar adeverulu e, cá — de când e lumea, spirítele mari, genii ilustri, si-au cautatu terenu de activitate acolo, unde atare s'a aflatu, si la noi specialu, prin trecerile din tíer'a nóstra in tíer'a vecina a barbatilor eruditi si talentati ai nostri, cá Lazaru, Maiorescu, Laurianu, Barnutiu si Papiu etc. etc. sânt totu atâte proteste in contra situatiunii de aici si voturi de blamu pentru creatorii si sustinetorii acesteia. Nu vomu predicá emigrarea talentelor si a caracterelor nóstre illustre, dar cu atátu mai putinu îngro-para lor in pamèntu sterpu. Toti cei ce trecèndu dincolo, s'au redicatu lucéferi pe orizontele nationalu, nóue ne stralucescu si ai nostri sânt; perduti românú numai aceia, pe cari interessulu particularu meschinu ni i-a înstrainatu! Papiu Ilarianu din tíer'a vecina, unu momentu n'a încetatu a ne încaldí cu radiiele mintii si ânimei sale, si înaltiându-se pe aripele geniului seu cu pasi repedi din profesore la ministru si procuroru generalu, din literatu ilustru la més'a areopagului sciintielor si eruditiunii nationale, n'a încetatu a ne redicá si pe noi, a înaltiá corulu mândrici nóstre! Elu pururia intru tóte s'au doveditu geniu mare, geniu adeveratu; elu a aprofundatu sciinti'a si interessulu adeveratu alu omului si alu poporulu, dar nu pentru sine, ci pentru poporu, si n'a odihnita pâna n'a facutu, cá poporulu sè simtia si recunósca acést'a; esemplu viu despre acést'a ne-a lasatu in sublim'a sa creatiune, in societatea si fundatiunea „*Transilvani'a*“, démna de elu si possibila numai prin elu. Elu nici când nu a manifestatu mai mare nemultumire si superare, decâtu când era credièndu, cá poporulu, românimea nu-lu

pricepe, nu-lu apretiucesc, nu-lu urméza dupa cuviintia; si déca i se póte atribuí vr'o slabitune, apoi este numai aceea, comuna tuturor barbatilor geniali activi, cá — a pretinsu pré multu de la multime, a pretinsu de multe ori cu nerabdare, cu întetire violenta, desconsiderându greutatea si inertia naturala a maseilor, si anume a masei române, numai de eri alalta-eri desteptata din somnulu celu de mórte, si asiá sfortiându-se pré multu, dar peste natur'a puterilor sale, de a petrunde la culmea ideilor si de a le propagá peste putintia repede, si de buna séma astfelu, dupa scriptura, redicandu-si cautarea pré înalta spre ceriu, i se va fi intunecatu cugetarea, spre nespus'a dauna a românimeii, sacrificându-se pentru acést'a pe carea cu ori ce pretiu voiá s'o véda câtu mai curêndu — *un'a, mare, culta, fericita!* Astfelu l'amu perdu; dar spiritulu lui, operele lui, esemplulu virtutilor lui ne-au remasu ereditate perenala, si aceste sânt, cari ne-au chiamatu si adunatu aici atâtu de numerosi, pentru acésta trista solenitate, cá sè-i dâmu tributulu nostru de recunoscintia. Fia-i tieri'n'a usióra si memori'a neperitóre!"

DESPRE ISVÓRELE ISTORIEI.

(Urmare din nr. 40)

VI.

Hrisóvele.

Afara de cronicile nationale si straine, sânt hrisóvele séu uricele, isvórele cele mai insemnate de studiatu. Din ele putemu scóte folóse fórte mari. Ele ne servescu a puté face cronologia esacta despre domni. In ele se afla tratate obiceiurile pamêntului (cari nu sânt altu ceva decâtu „les droits coutumiers.“) Din obiceiurile pamêntului, ce se gasescu preserate mai în tóte hrisóvele, putemu face în modu fórte siguru istoria dreptului nostru chiar din timpulu fundării principatelor. Prin studie comparative vom deduce cari sânt principiele de dreptu ce ne-au remasu de la Románi, cari sânt cele luate de la popórele vecine. Putemu lucrá dupa documente, dreptulu penalu, dreptulu criminalu, atributiunile Domnului si a diferitilor demnitari, ce au luat parte la guvernarea tierii etc. Din hrisóve, pe lângá alte multe, putemu descúca numirea si cursulu banilor din diferite epoce. Despre comertiu putemu avé lumine mari, atâtu pentru obiectele ce se esportau, câtu si pentru cele ce se

importau în tíera. Studiulu celu mai frumosu si mai insemnatu ar fi a supra proprietatii.

Pentru studiarea si descifrarea documentelor scrise de totu felulu, cunoscintia paleografiei este de neaparata trebuintia. Astfelu póte sè ne arate formele variante ale caracterilor, abreviatunile de cuvinte si impletirile stranie de litere ce se usitau în scrisóre la noi pâna mai deunedi.¹⁾

La noi erau impletituri de litere ce se numiau „cerdace“ si atâtu de incurcate se scriá, încâtu s'au nascutu dicatórite: „Descatie-te de cibóte, cá sè citesti“, — „Scrisóre cá talp'a gâstei“, — apoi „Când vei vedé slov'a mea, sè fugi incotro vei puté.“

Prin studiulu paleografiei determinâmu vécurile în cari s'au scrisu hrisóvele cele fara date. Din hrisóve si cartile bisericesci scrise, putemu sè ne facemu ideia ce rolu jucá caligrafia. Unu studiu frumosu este, de a se vedé déca alfabetulu l'amu adoptatu cá Slavonii, séu l'amu reformatu conformu firei limbei nóstre. Apoi la hrisóve gasimu adese pecetile atâtu a Domnilor, câtu si a boerilor ce se conservá si pâna astadi. Si a supra pecetilor ar fi unu studiu din cele mai interesante.

Se vede din cele espuse, ce greutate au hrisóvele în invetiarea istoriei. O colectiune cu câtu va fi mai complecta si esacta, cu atâta va aduce folóse mai mari.

La noi din adunaturile de urice ce s'au facutu, cea mai de capetenia este, fara îndoiéla: „Archiv'a istorica“ a dlui Hasdeu. In urma „Archiv'a Românésca“, „Archivulu“ dlui Ciparu, „Magazinulu istoricu“ etc. etc.

Vr'o 700 de urice sânt în archiv'a statului. Câte-va sute la sf. Spiridon în Iasi, o parte din aceste se tiparesce în „Column'a lui Traianu.“²⁾

Câte trebue sè fia pe la particulari, mai cu sama pe la mosneni (rediesi) ce le pastréza cu mare sântienia din timpii vechi.

Hrisóvele sânt scrise în limb'a Slavona; limba oficiala la noi pâna în timpulu lui Vasile Lupu si Mateiu Basarabu, când limb'a nationala capetá loculu ce i se cuviniá; pe acestu timpu începú la noi a se ivi si literatur'a. Astfelu Dositeiu ce a scrisu versuri etc.

Se scie, cá monastirile nóstre erau pline de hrisóve, de odóre scumpe; unele din ele

¹⁾ Odobescu: Ist. Arheolog. pag. 32.

²⁾ „Column'a lui Traianu“ 1876 pag. 500—559. Ele sânt copiate de unu tineru Cerneski, ce a muritu; trimese la „Column'a lui Traianu“ de dlu A. D. Xenopol.

facea glori'a némului nostru. Si unde sânt acele bogatii? Tóte s'au perduto, din multe si diferite cause, cari nu me întindu a le enumerá în aceste mici notitii istorice.

George Sion.

NU SCÍU...

Nu scíu când ai fostu tu draga
Mai frumósa ochilor,
Mai placuta pentru sufletu
Si mai démna de amoru?

Dór' atunci, când prima-data
Te-ai ivitu naintea mea,
Cá si diorile din ceruri
Dup' o nópte lunga, grea?

Séu atunce, când cu-o vorba
Raiulu veselu mi-ai deschisu,
Si prin dulcea ta iubire
Am traitu cá si 'ntr'unu visu?

Ori atunce, când în fine
Noi credintia ne-amu juratu;
Cá prin viétia dimpreuna
Sè plutimu sub ceru curatu?

Nu scíu când ai fostu mai scumpa,
Totu ce scíu si ce simtíescu,
Este, cà pe dí ce merge
Totu mai tare te iubescu!

Iosifu Vulcanu.

CALENDARULU POPORALU.

— Credintie, datine si moravuri române. —

XIX.

Semne de vreme buna.

Când are sè fia vreme buna, rindunic'a sbóra în susu si se jóca cu surorile sale. ¹⁾

Daca privighitóra ne'ncetatu în protiv'a obiceiului seu cânta, însemnéza vreme frumósa. ²⁾

Érn'a când cânta cocosii fórte multu peste dí, e unu semnu cumca vremea are sè se móe, va fi caldu séu „*molosiaгу*“, dupa cum se mai esprima Románulu. ³⁾

Daca în diori de dí iesu améndoue tiarcele din cuibulu lor afara, putemu fi linisciti, cà va sè fia vreme buna. ⁴⁾

Daca sórele si lun'a strelucescu curatu,

¹⁾ Is. Schinteia op. cit. pag. 48.

²⁾ Calend. p. Buc. pe an. 1841.

³⁾ Dupa spus'a Románilor din Bucovin'a.

⁴⁾ Is. Schinteia op. cit. p. 47.

daca sér'a spre resaritu se vede unu curcubeu, daca negur'a e albía si nourii au colórea rosei, de buna sama va fi vreme senina. ⁵⁾

Daca sér'a când asfintiesce sórele e frumosu si seninu, este semnu a vreme buna. ⁶⁾

Când sér'a e uscaciósa, arata timpu bunu, frumosu, uscaciosu. ⁷⁾

Daca negur'a cade în josu si se latiesce pe siesuri, atuncea mai totu-de-una se înseni néza. ⁸⁾

XX.

Semne de vènturi si furtune.

Când sér'a la apunerea sórelui vor fi nourii rosi, atunci e unu semnu cà se va schimbá timpulu, cà vor urmá vènturi si furtune. ⁹⁾

Vèlvetó'i'a când se primbla pe ferostee ori pe vase, e unu semnu cumca în curèndu au sè urmeze vènturi si furtune. ¹⁰⁾

De te mânâncu trupulu fórte tare asié numai câtu din seninu séu de te ustura urechile, e în apropiare o furtuna, o plóe mare séu vènturi. ¹¹⁾

Când ne amenintia vr'o vijilia, atunci rîndunelele sbóra în susu pâna se pierdu pintre nori. Atunci nu sbóra repede, ci încetu. ¹²⁾

Daca cocórele, vulturii si alte paseri rapitóre într'unu sirégu pe susu sburându spânzura, apoi nu este departe furtun'a. ¹³⁾

Daca oile-su pré sburdaticu si se lovescu la unu locu cu córnelu si cu capetele, însemnéza trasnite din ceriu, furtuna cu tunete. ¹⁴⁾

De cânta sér'a grierusii în casa cu unu glasu mai patrundiatoru decâtu de alta-data, are sè fie furtuna séu plóe. ¹⁵⁾

(Finea va urmá.)

S. Fl. Marianu.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmare.)

— Scumpa véra, — siopti marquis'a Chavigny mai cà îngenunchiându înaintea rudei sale, — pentru

⁵⁾ Idem pag. 48.

⁶⁾ Calend. p. Buc. pe an. 1841.

⁷⁾ Cred. Rom. din Bucovin'a.

⁸⁾ Calend. p. Buc. p. an. 1841.

⁹⁾ Cred. Rom. din Bucovin'a.

¹⁰⁾ Cred. comuna în Bucovin'a.

¹¹⁾ Credintia comuna în Bucovin'a.

¹²⁾ Is. Schinteia op. cit. pag. 47.

¹³⁾ Calend. p. Buc. pe an. 1841.

¹⁴⁾ Idem.

¹⁵⁾ Credintia comuna în Bucovin'a.

Lupt'a pentru drapelu.

ce desperiți asiá? Dar ce este despartirea ce se începe acuma? O proba trecătoare, careia cea mai mare parte din femei i se supune surdiându. Nici unu pericolu nu amenința pe contele; elu va face o caletoară fericită, si ilu vei vedé în curéndu.

Maria își miscă încetu si cu întristare capulu; ochii ei mari încungiurati de unu cercu de azuru se întórsera spre ceru, si siopti:

— Nu . . . nu . . . nu-lu voiu mai vedé . . . nu! nu-lu voiu mai vedé nici odata . . .

— Curiosu presimtieméntu! — cugetá marquissulu; — sêrman'a femeia, câtu de bine ghicesce!

Apoi cu voce nalta, si dându vocii sale expresiunea cea mai dulce si mai gingasia, elu adause:

— Te conjuru, scumpa véra, alunga câtu de iute aceste cugete întunecóse! Contele te-a lasatu în mânilé nóstre, insarcinându-ne sê veghiámu a supra tesaurulu seu pretiosu; noi amu fi puțin demni de încrederea ce ne-a doveditu, de cumva nu amu reesi a-ti redá liniscea spiritulu si repausulu inimei. Te rogu în numele lui, combate o slabiciune, care i-ar causá, de ar vedé-o, durerea cea mai viu'a între tóte! O asemenea stare îți face multu reu . . . Esti tóta viéti'a verulu meu . . . esti mai multu decâtu viéti'a lui . . . crutia-te pentru elu! . . .

— Da, simtu bine, cá ai dreptate, — response Maria, — dar este vin'a mea, cá sîm atátu de slaba? este vin'a mea, cá îmi pare, vediéndu-lu plecându, cá în giurulu meu s'a facutu desiertu si cá me scoboru într'unu morméntu?

— E bine, da, e vin'a dtale, — response Saint-Maixent. N'ai dreptu sê te opresci, nici chiar pe unu momentu, la aceste întipuiiri vinovate si nebune. Nu, dta nu esti într'unu desiertu, de óra-ce ai pe lângá dta dóue rude, doi amici, a caror alipire si devotaméntu sînt fara margini, si cari — déca s'ar deschide morméntulu, ar voi sê se scobóre în elu cu dta.

Contess'a, miscata si atinsa prin aceste cuvinte, intruní în mânilé sale slabe manile Olimpici si a lui Saint-Maixent si le strinse cu multumire.

— E dreptu, — díse ea, — eu sîm vinovata; dar nu ve îndoiti de inim'a mea, si voiu încercá sê fiu tare.

— Si noi te vom ajutá, scumpa véra! — response marquisulu.

Trei díle trecura.

Nimicu în lume n'ar puté dá o ideia de îngirile gingasie si pline de iubire, de prevenirile necontenitu renascânde, cu cari cei doi complici încungiurara pe dn'a Rahon.

Ei isbutira a o linisčí, a o mângaiá, si mai cá a-i alungá neliniscirile si a-i imprasciá presimtiemintele.

Adese ori, cu ochii umedi de lacrimi, contess'a întristata își repetá încetu:

— Cátu este de dulce a fi iubita asiá!

A patr'a dí de catra séra, puțin înainte de cina, cele dóue femei si Saint-Maixent, sediéndu sub castanii cei mari de lângá grathia, vorbira — cá de alta-data — despre Anibal, cáci Anibal erá singurulu obiectu alu tuturor convorbirilor.

— Eu nu me îndoiescu, — díse marquisulu, — cá scumpulu nostru conte în momentele aceste este fórtu aprópe de Paris. Par cá-lu vedu întrându în otelulu seu, dóra chiar scriindu-ti. Inainte de o septemána, vér'a mea, vei primí de la elu o scrisóre.

— Ah! — esclamá Maria, — Dumnedieu sê te asculte! Vina aceea scrisóre, si voiu fi de totu liniscita!

În momentulu acest'a sgomotulu unui galopu repede se facú auditu pe drumu.

Contess'a tresari si siopti:

— Nu asteptámu pe nime . . . cine póte sê vina asiá iute?

— Par' cá este unu curieru, — response Saint-Maixent; — póte cá îți aduce noutáti mai nainte de a le fi speratu.

Sgomotulu se apropiá cu repediunea fulgerulu.

Apoi numai decâtu se putú vedé calaretiulu, pe unu calu cu totul albu de spuma si care înca erá împintenatu.

Marquisulu se scolá neliniscitu si cu fati'a tulburata.

— Dumnedieu sê me ierte! — murmurá elu, — asiú crede, cá e Lazaru.

— Lazaru? — repetá dómn'a Rahon, devenindu palida si tremurându în sediutulu ei. Pentru ce s'ar fi rentorsu servitorulu dtale? Trebuie sê se fi întemplatu vr'o nenorocire! Nu! nu! acest'a nu-i elu . . . nu póte sê fia elu . . .

Si totusi erá dânsulu.

În câte-va secunde elu trecú departarea scurta care ilu despartiea de grup'a persónelor nóstre.

Isi opri iute calulu si se dadú josu de pe elu.

Abiá resuflá; pareá cá abiá se sustine, si fati'a lui reoglindá o expresiune înfricosiata.

Contess'a, a carei inima fu cuprinsa de o durere fórtu mare, voi sê-lu întrebe.

Dar n'avú putere; cuvéntulu i muri pe buzele tremurânde. Facú o miscare, si acea miscare voi sê dica:

— Vorbesce, vorbesce iute!

— Ce s'a întemplat? — întrebá marquisulu. Ce s'a petrecutu? pentru ce ai revinitu?

— Sîm unu aducatoru de noutáti rele, — gângavi Lazaru. Me rogu de dn'a contessa sê me ierte pentru neplacerea ce-i facu.

Aice sê intrerupse.

Dn'a Rahon își recapetá vocea.

— Ah! — strigá ea frângéndu-si mânilé, — contele a muritu!

— Nu, dómná, nu, — response iute Lazaru, — dânsulu e ranitu, ranitu dóra periculosu, dar îți juru cá dânsulu nu e mortu!

În acea minuta s'a produsu unu fenomenu, pe care nu l'amu puté esplicá.

Contess'a, care dupa tóta aparinti'a, la asigurarea unei nenorociri avea sê devina nimicita, își reluá iute sângele rece si întrebá de servitoru cu o voce mai cá tare:

— Cine a facutu acea rana periculósa? Facutu-s'a vr'o încercare de crima?

— Nu, dómná contessa, n'a fostu nici o crima, ci o întemplare grozava. La unu scoborisu pré grabnicu, lantiulu de pedecatu s'a ruptu; caii, împinsi de trasura, au luatú la fuga; au datú la o parte si trasura s'a restornatu de la o înaltíme de dóue-dieci de picióre într'o ripa, unde trasura s'a frântu. Pe când sosi ajutorulu, dlu conte perduse multu sânge din dóue rane adânci, un'a la capu, alt'a la umeru. A fostu dusu pe o targa pâna la ospetari'a satulu mai

de aproape, unde si-a vinitu în ori si unde s'au adusu medici.

— Ce au disu ei?

— Că n'ar fi dora cu totulu cu neputintia d'a scapă pe dlu conte.

Dn'a Rahon își ascunse fati'a în amândouă mâ-nile suspinându.

— Nu cu totulu cu neputintia . . . dora . . . — siopti ea. Asiá dara densusulu e perdutu!

XXXIII.

R a p i r e a.

Dupa câte-va secunde, contess'a își înadusí la-crimele, își înaltia capulu si spiritulu:

— Unde s'a întemplatú acea nenorocire?

— Lânga unu satu mare care se numesce Lan-geron, — respunse Lazaru.

— Departe d'ace?

— Oh! tare departe! Spre a me rentorce, am facutu mai bine de siese-dieci de mile în fuga.

— La Langeron a remasu dlu Rahon?

— Da, dómna contessa, la ospetari'a „Calulu albu.“

— Plecatu-ai în aceeași di?

— O óra dupa nenorocire eram pe drumu.

— Veditu-ai pe contele înainte de a plecá?

— Am avutu onóra.

— Recunoscutu-te-a?

— Da, dómna.

— Vorbitu-a cu dta?

— Vorbitu, si éta cuvintele lui: „Timpulu si-lesce, căci dilele mele sânt dora numerate; nu perde dar nici o minuta si spune dnei contesse, că — deca trebue sè moru — asiú dori s'o mai vedu odata.“

— Ah! — exclamà dn'a Rahon, — si eu, vo-iescu a-lu revedé! Voiescu a-lu rentelní, si mórtea — gasindu-me aproape de culcusiulu lui — nu va cutezá sè-lu lovésca.

Ea se 'ntorse catra Saint-Maixent.

— Vere, — continuà ea, — te rogu, poruncesce; previno ómenii mei . . . voiescu sè plecu îndata-ce caii vor fi prinsu la trasura.

— Peste doue óre totulu va fi gata, — res-punse marquisulu, — si eu iti ceru favorulu d'a te puté insotí.

— Primescu si iti multiamescu . . . primescu cu recunoscintia.

— Nici eu nu te voiu parasí! — dise iute Olim-pia; — vreu sè plecu cu dta . . .

— Ce? si dta, scumpa véra, nesocotindu ostene-lele unei caletorii, pe care me voiu silí a o face iute?

— Eh! ce-mi pasa de oboseli? Cu nici unu pre-tiu, sub nici unu pretextu, nu voiu consimti sè me despartu de dta în acésta impregiurare durerósa.

— Vino dar, amic'a mea, sor'a mea, si ffi bine-cuvértata pentru acésta buna cugetare, pentru acestu devotamentu nemarginitu!

— Vér'a mea, — întrebà marquisulu, — pe cari din ómenii dtale voiesci sè-i duci?

— Pe primulu meu cocieru, pe servitorulu si fe-meia de odaia.

— Iertá-me-vei sè-ti facu o observatiune?

— De siguru.

— E bine, servitorulu va fi cu totulu de prisosu,

căci Lazaru se va rentorce cu noi; te svatuescu dara sè nu-lu aduci.

— Iti dau putere deplina, fă cum vrei; te rogu numai sè grabesci. Stau că pe niste carbuni aprinsi, suferu o adevérata agonia, si pâna când nu vom fi pe drumu, îmi va paré că voiu muri séu voiu nebuní.

La diece óre sér'a tóte pregatirile fare în-cheiate.

O carutia grea, trasa de doi cai tari, se oprí la treptele castelului.

Contess'a si frumós'a Olimpia cuprinsera locu în fundulu carutiei.

Fatia de ele se asedià Marinetta, înaltiatá la demnitátea de prim'a femeia de odaia, căci Anastasia Gaudin, remânându totu slaba de când beuse beutur'a compusa de Simiona Raymond, nu-si putu relua postulu si locuia într'unu satu aproape de castelu într'o casutia frumósica, ce contess'a i-a facu daru dreptu respalata pentru serviciile sale bune de diece ani.

Lazaru se urcă pe capra lânga cocieru.

Saint-Maixent, calare pe Kébir, neobositulu calu de orientu, erá gata sè faca escórt'a celor doue dame mari.

Caruti'a se miscà si plecà în trapulu cadentiatu alu cailor.

O plecare atátu de grabnica neiertându sè se póta îngrigi de cai înainte, nu erá cu putintia sè se faca mai multu de 15—16 mile pe di, afara de casulu putinu probabilu, de cumva pe drumu s'ar fi pututu gasi cai de schimbu la îndemána.

Contess'a erá desperata, vediendu câtu de încetu póte sè înainteze; Saint-Maixent o mângaià câtu putu de bine, repetându-i, că de buna sèma medicii din provincia au maritu greutátea ranelor lui Rahon, si că fara 'ndoiéla peste patru dije ilu vor gasi în sta-rea d'a se vindecá.

Olimpia din partea-i facea cu vocea sa cea mai dulce variatiuni a supra aceleia-si teme; contess'a, supunându-se putinu câte putinu acestei îniriuri îndoi-te, se simtiea — deca nu cu totulu asigurata — celu putinu în câtva liniscita, si din când în când o spe-rantia óre-care i încaldiea inim'a plina de chinuri.

În sér'a dílei a dou'a caletorii se aprorira, spre a ciná si a petrece nóptea, la satulu Messiac, care se aflá pe drumulu de tíera înainte de Saint-Jude, de care ilu despartieau celu multu trei mile.

Contess'a abiá mancà ceva, beú câte-va picaturi dintr'unu vinu de Spani'a, din care Saint-Maixent a pusu mai multe butelii în cuferele carutiei, si — cu-prinsa de unu somnu neresistibilu — abiá avú putere sè între în odai'a sa, unde frumós'a Olimpia ajutà pe Marinetta d'a o desbracă si a o culcá.

Abiá capulu ei atinse perin'a, când si adormí.

Marquisulu chiamà pe Lazaru, si aretându-i bu-teli'a abiá atinsa, i dise sè-o iee si sè o deie cocierulu si contessei.

Acésta porunca fu însotita de o privire, pe care servitorulu o întielese, căci respunse printr'o asemenea privire.

— Mai poruncesce-mi dlu marquis ceva? — întrebà elu esindu.

— Da, — respunse Saint-Maixent. Când nóptea va fi deplina, vei însiéuá pe Kébir, si vei vini sè me însciintiezi în odai'a mea.

Pe la nóue óre Lazaru batú încetu la usi'a sta-pânului seu.

— E bine? — dîse acest'a.
 — Kébir, cu siea si cu frêu, astépta.
 — Si cocierulu?
 — Suprinsu de daru, goli tóta buteli'a intru sânetatea dlui marquis.
 — Speru, că tu n'ai beutu, Lazare?
 — Nu, la draci! nu sîm asiá de prostu. Spunêndu, că tare me dóre capulu, abiá atingeam buteli'a cu marginea buzelor si le stergeam numai decátu.
 — Asiá dara Firmin trebuie sê dórma dusu.
 — Inainte d'a goli paharul din urma, a cadiutu pe mésa cá unu plumbu, horcaindu chiar asiá de tare cá si o orgona catedrala. Am dîsu, cá e beatu, si ómenii ospetariei l'au dusu în patulu seu.
 — Pré bine. Sîm multiamitu de tine, Lazare.
 — Dlu marquis e fórte bunu. Muri-va bietulu omu?
 — Ba. Dupa o bóla de dóue trei díle i va fi mai bine, decátu pân'acuma.
 — Dlu marquis vorbesce chiar dupa placulu meu. Simtieam o remuscare óre-care. Firmin are familia.

— Virtuosu Lazaru! — esclamá gentilomulu cu ironía, punêndu la brâu o parechia de pistóle.

Elu se scobori, se urcă în siea si plecà cu Kébir în galopulu de vênátóre, pe drumulu catra Saint-Jude.

Inainte de o óra elu trecù cele trei mile, câte ilu despartieau de elu; dar în locu de a trece prin satu, ilu încungiurà si nu se oprí decátu la spartur'a cunoscuta în paretele gradinei ospetariei „Armele Frânciei,“ spartura ce o cunosea bine, fiindu că gratia aceleia a pututu sê scape în nóptea când Denis Robustel si ómenii sei erau în urmele lui.

Din acelu timpu de multu trecutu Vilelmu Chadorant nu redicase paretele, si niste butuci gramaditi continuau a aperlá bine reu întrarea în curtea lui.

Saint-Maixent puse pe gura dóue degete si imitá de trei ori, cu o perfectiune neaudita, strigatulu de nópte alu huhurezului. Apoi numerà pâna la dóuedieci si începù de nou imitatiunea.

Acest'a, precum se póte ghici, erá unu semnalu despre care s'a întielesu cu Iulia.

Acelu apelu avea sê aduca lînga elu pe jun'a féta, când voiá sê o véda si nu putea sê mérga în ospetaria.

Diece séu dóue-spre-diece minute trecura.

Gentilomulu, de la fire putínu rabdatoru, a si începutu a se teme, că semnalu n'a fostu auditu, când de odata audí în gradina, de cealalta parte a butucilor, sgomotulu unor pasi repedi si o resuffare tremurânda.

In acela-si timpu o vóce miscata întrebà:

— Esti dta, dle marquis?

— Da, scumpa Iulio, sîm eu, — response elu. Am sê-ti spunu multe; treci spartur'a si vino!

Tiner'a féta trecù nu fara greutate butucii cari se miscau sub picioarele ei, de si usiori.

— Te-am facutu sê astepti, — sioptì ea dupa ce trecù. Nu este vin'a mea. Când audii semnalulu dtale, tocmai me culcám si cugetám la dta. Mânile mele începura sê tremure asiá de tare, încátu nu me mai puteam îmbracá. Apoi trebuí sê iesu încetu, cá nu cumva parintele meu se bage séma. Dar în fine, éta-me-su!

Marquisulu se aplecà la ea, o strinse în bratie, o

aredicà si o puse lînga sine, pe gâtulu lui Kébir care plecà numai decátu.

— Dar ce faci? — strigà Iulia cu tulburarea cea mai mare.

— Scumpa adorata, — response gentilomulu, — te ducu si am dreptu la ast'a. Esti a mea. Momentulu a vinitu . . . totulu e pregatitu . . . peste câte-va óre vei fi soci'a mea.

— Oh! sermanulu meu tata! — sioptì tiner'a copila, — ce va cugetá elu mâne ne mai gasindu-me?

— Durerea lui va fi scurta. Inainte de nóptea cea mai de aprópe i voi readece pe marquis'a de Saint-Maixent.

— Marquis'a de Saint-Maixent! — repetà Iulia; — potu sê credu ast'a? nu este óre numai unu visu?

— Unu visu din care nu va urmá desteptare! unu visu de fericire, care nu se va sfirsi.

Pâna când se schimbara aceste vorbe, Kébir galopà nencetatu.

XXXIV.

Patulu de rose.

Calulu de orientu, însarcinatu cu povar'a sa dupla, pe care par că nici cá o simtiea, sosi sub bolt'a întunecósa formata de arborii vechi ai padurei d'Ebrouil.

Sub acea bolta întunericulu erá asiá dicêndu înspaimântatoru, căci frundiile întrelantiuite nu lasau s'ajunga pâna la pamêntu palidele radie ale lunei.

Saint-Maixent lasà pe Kébir în voi'a lui, care isi îndoi iutiél'a.

Iulia, prindiêndu-se cu ambele mâni de cóm'a calului, se simtiea cuprinsa d'o ametiela si de spaima mare.

Ea se întrebá pe sine ênsa-si, déca acelu cavaleru negru care o ducea nóptea în o fuga atátu de fantastica, erá în adeveru o fintia omenésca? Ea isi dícea de totu încetu, că prin vin'a sa, si-a datu sufletulu demonului, si cá dóra întunecimile adânci ale iadului se voru deschide indata inaintea ei.

Sariturile lui Kébir urmau totu mai mari, mai înfocate, marindu astfelu fric'a Iuliei în aiurirea ei curiósa.

De odata, prin o miscare repede, Saint-Maixent isi oprí calulu.

Sgomotulu unui rinsioru se audí, si pe marginea drumului, la stâng'a, se iví figur'a négra a unei case în întunericu.

Erá cas'a izolata.

O slaba lumina strabatea prin ferésta, dându a se pricepe, că de si erá târdiu, cine-va veghiá in acea locuintia.

— Amu sositu, — dîse Saint-Maixent.

— Aice trebuie sê ne însotimu? — întrebà Iulia, înghiatiata de frica la vederea starii curióse si parasite, ce vedea cam confusu prin mijloculu întunericului.

— Nu, scump'a mea multu iubita, — response marquisulu, — dar vei petrece în cas'a acést'a restulu noptii, sub paz'a unei femei vrednice, care are tóta încrederea mea. Pâna când te vei odihni putintelu aice, eu m'oiu duce sê însciintiezu pe preotulu despre care ti-am vorbitu, si n diori de dí te voi conduce pré aprópe de aice, la manastirea Chaise-Dieu,

unde unu preotu ne va dá binecuvântarea de casatoria.

Ascultându aceste cuvinte, Iulia simti disparuta cá prim unu farmecu, greutatea atátu de mare, ce-i apesá ánim'a decând a esítu din Saint-Jude. Ea nu mai cugetá, decátu la amorulu, la fericirea sa. Ma isi imputá cá niste crime indoielile, temerile si ingrigrile sale.

Saint-Maixent se coborí de pe calu. Luá pe tiner'a féta în bratie, apoi, far' a lasá fréulu lui Kébir, se apropiá de cas'a parasita si bath de trei ori în usia.

O voce tremurátore, pe care i parú audíndu-o pentru prim'a-óra în vietia, întrebá :

— Cine vine în timpulu acest'a ?

— Eu, stapánulu, — response gentilomulu.

— E usioru a dice stapánulu, — díse éراسi acea voce; — dar numai o singura persóna are dreptu la acestu titlu.

— Eu süm acea persóna.

— E bine, cum te chiama ?

— Marquis de Saint-Maixent.

— Bine . . . astépta putínu, dle marquis, voiu deschide usi'a.

Suprinderea gentilomului ajunse la culme.

Vocea ce audí, de buna séma nu putea sè fía a Simionei Raymond. Pentru ce óre ex-datátorea 'n carti din strad'a Lanterne a desertatu de la postulu ei, si pe cine a alesu s'o înlocuiesca ?

Saint-Maixent isi puse acele întrebári in momentul în care s'a deschisu usi'a.

In pragu aparú, tînéndu în mâna o lampa mica, o femeia betrána, de infatísiaarea cea mai bizara.

Acea betrána, care parea de jumetate gârbovita sub greutatea unui secolu si mai bine, erá cuprinsa de o tremurare continua. Capulu ei tremurá ca varg'a. O cârpa mare rosia, legata pe frunte si lasata innapoi, acoperiá de totu perulu ei si facea mai vedinta peliti'a fetiei sale brazdata de mii de cretiuri.

Niete ochilari de feru i stringeau partea de susu a nasului si astupau de jumetate ochii ei.

Pe scurtu, infatísiaarea acestei betráne erá mai multu curiósá decátu inspaimântátore.

— Unde e Simiona ? — o întrebá gentilomulu cu unu tonu duru, dupa ce a privit'o vr'o dóue secunde.

— Simiona a fostu silita sè se duca, dle marquis, — response betrán'a, — dar nu te neliniscí . . . ea nu va întárdiá a se rentórce. Când m'ai suprinsu, cugetám cá e dèns'a. Poti contá, cá în nóptea acést'a ea va fi aice . . . Pân'atunce eu o voiu suplini cátu voiu puté mai bine, si dta te poti încrede in mine.

— Dar cine esti dta ?

— Eu süm prieten'a cea mai vechia si cea mai buna a Simionei. Ea n'are secrete sè nu mi le spuna. Nu ascunde nimica, dle marquis, cá si Franciscei Arzac.

Betrán'a se intrerupse si aretându spre Iulia, întrebá :

— Ah ! dar ce are acéstá copila tinera ? ai crede, cá va cadé.

Marquisulu privi fét'a, si vediu, cá aceea în adeveru erá palida cá o mórtá si abiá stetea 'n picóre.

Contra-lovitur'a impressiunilor ce simti sërman'a

copila, se manifestá strasnicu. Nervii ei întinsi o trada si slabiciunea ai ajunse pâna la lesínu.

— Iulio ! — esclamá marquisulu, — ce ti-i ?

Tiner'a féta se 'ncercá a siopti vr'unu respunsu. Dar nu fu în stare. Puse un'a din mânilé sale pe ánim'a, cá si aretându, cá reulu e acolo ; apoi pleópele ei se lasara în josu, si fara bratiulu gentilomului ce acest'a grabi sè-i intinda, ea ar fi cadiutu pe paméntu.

— Trebuie apa rece, — díse betrán'a ; — me ducu sè-i aducu.

— E de prisosu, — response Saint-Maixent. Tîne calulu meu, condú-lu în siopru, léga-lu acolo, si nu te ocupá de acéstá féta tinera !

Fara sè respunda unu cuvéntu, fara sè face vr'o observatiune, betrán'a implini porunc'a, luá din mânilé gentilomului frénele lui Kébir, si esi din casa.

Iulia lesínata, atérná cá unu corpu lipsitu de vietia de bratielé marquisului.

Acesta scóse din unu pusunaru o sticla de cristalu plina de licóre rosia si stravedia ; o destupá si o puse s'o respire jun'a féta, care tresari usioru, surise cá si când ar simti o placere deliciósá, si isi perdú cu totulu cunoscinti'a.

Acestu resultatu fara 'ndoiéla a fostu prevenitu de gentilomulu, cáci elu nu parea nici decátu suprinsu. Cu o mâna elu prinse lamp'a, cu alt'a aredicá corpulu Iuliei, si se urcá pe treptele cari conduceau în etagiu.

Amu dísu, cá în etagiulu acel'a se aflau dóue odái. Un'a erá de marime mijlocia, cealalta mai mica. Saint-Maixent intrá în acéstá din urma. Elu asiediá fét'a pe patulu fara perdele si se rentórce a esí ; dar nu-si puté ascunde o miscare de suprindere, vediéndu in pragu pe betrán'a care i parú acuma multu mai mare.

Acuma ea stetea dreptu ; capulu ei, încadratu în cretielele fluturânde ale cârpei, nu mai tremurá ; fati'a-i remase palida si brazdata de zbârcituri, dar fizionom'á dènséi a redevinitu tinera, miscarea-i sigura si îndresnétia, si ochii ei straluciau sub sticlele ochilarilor.

— Ce va sè dica ast'a ? — întrebá Saint-Maixent.

O voce care nu mai tremurá, response :

— Ast'a va sè dica, dle marquis, cá dn'a contessa de Rahon cu greu me va recunósce, de óra-ce nici dta nu m'ai recunoscutu.

— Simiona Raymond ! — murmurá gentilomulu uimitu.

— Acea ; ce dici la schimbarea acést'a ?

Saint-Maixent se închiná.

— Pst ! scump'a mea, — díse elu, — esti o femeia istétia, si celu ce te are în joculu seu, e siguru d'a câstigá parthi'a.

Simiona isi întinse man'a catra patu.

— Acea féta tinera ? . . . întrebá ea.

In locu de a responde, marquisulu o întrebá :

— Nu affi, cá dèns'a sémena fórte multu cu contess'a ? — díse elu.

Simiona facú o miscare de spaima si gângavi :

— Fórte . . . da . . . e dreptu . . . Este ea aceea, care trebuie sè móra ?

(Va urmeá.)

S A E O N U ?

Calindarul septemanei.

Dumin.	6 18	E. 25 d. R. 7 Luca, s. p. Paul.
Luni	7 19	c. p. Lazar, ss. mm. Melasip, Casina.
Marti	8 20	Archangelii Mihail si Gavril.
Mercuri	6 21	ss. mm. Onisifor, Porfiriu.
Joi	10 32	ss. ap. Olimp, Rodion, Sosipatru.
Vineri	11 23	s. m. m. Mina, ss. mm. Victor.
Samb.	12 24	s. p. Ioan, cc. pp. Nil, Martin.

CRONIC'A RESBOIULUI.

Lupt'a pentru drapelul.

— Vedi ilustratiunea de pe pag. 533. —

Unu micu eposu . . .

Par' cã vedemu înviãndu înaintea nôstra niste figure din „Iliad'a“ lui Homer . . .

Este sublimu momentulu ce înfatîsieza tabloulu nostru.

Unu micu capu-de-opera pitorescu ! . . .

Tunurile bubuescu, ducẽndu mórte si perire . . . Puscile stingu viéti'a a sute de luptatori . . . Sabiele se scalda in sânge de ómeni . . . Orisonulu e întunecat de pravulu de pusca . . . Aerulu este ingreunatu de gemetele ranitilor . . . Dar strigatulu de încurajare e mai puternicu . . . „Hurra !“ resuna din tóte partile . . . Toti voinicii saru în focu . . . Batal'a curge înfricosiatu . . .

Românii se batu cu turcii . . .

Dóue sute de ani sabi'a romãna a statu ascunsa în téca. Reu-voitorii au si scosu vestea, cã aceea a ruginitu cu totulu. Dar ei s'au însielatu. Par' cã viteji'a oprita dóue sute de ani ar fi eruptu tóta de odata; osténulu romãnu a pusu în mirare tóta lumea. Cã leulu încatusiatu cu lantiuri grele, când în urma isi rupe legaturile sclaviei, si se repede înfricosiatu spre tiranulu seu: asiá si osténulu romãnu în just'a sa resbunare produce fapte de cutezantia nemarginita.

Dóue sute de ani drapelulu romãnu a fostu totu infasiuratu. Dar éta-lu astadi felfaindu cu fala în fruntea ostirilor romãne, pe pisculu redutei ocupate de la turci, adumbrindu cu gloria vecinica pe toti bravii cari au luptatu sub elu pentru tiér'a si natiunea lor, pentru onórea numelui romãnu.

Dóue sute de ani si mai bine natiunea romãna parca a-si fi perdutu încetulu cu încetulu spiritulu seu resboinicu de odinóra, care i-a conservatu esistinti'a in sírulu secolilor; dusmanii au si grabitu a buciná decadinti'a acést'a, ma voiau sè constate total'a nôstra descompunere, afirmãndu cã Romãnulu nu póte sè aiba víitoru frumosu, cãci este incapabilu de idei si fapte mari: dar éta acela, pe care ei ilu crediura mortu, se scolá din cosciugulu seu pregatitu de ei, scuturã de pe sine lintioliulu întipuitu, alergã pe câmpulu luptei, si — lumea stã uimita de atãt'a bravura, si în uimirea ei aplauda, aplauda cu frenezia.

Orí care va fi rezultatulu materialu alu acestui resboiu; dar rezultatulu moralu pentru Romãni de siguru are sè fia fôrte importantu. Acestu resboiu a

probatu lumei, cã decadinti'a romãna — propagata cu atãt'a bucuria — a fostu numai paruta; cã natiunea romãna are putere de viétiã, si cã prin urmare cu totu dreptulu póte sè aspire la unu víitoru frumosu.

Prin acestu resboiu natiunea romãna s'a reascutu. Ea începe acuma o viétiã noua. Dusmanii se vor sfii d'a o mai insultã, cãci numele ei a devinitu respectatu. Câmpulu unui víitoru frumosu i stã deschisu . . .

Scíu acést'a si o simtiescu bravii osteni romãni. Éta dorulu care i atrage pe câmpulu luptei, éta schinte'a ce le încãldiesce curagiulu, éta scutul cu care se înarméza, éta motivulu pentru care despretiuescu mórtea . . .

Ei moru bucurosu, pentru cã scíu, cã murindu — se facu nemuritori . . .

Batal'a curge înfricosiatu . . . Turcii stau susu în vârfulu siantiului, Românii i ataca de josu. Multi voinici si-au gasitu morméntulu în siantiuri si susu pe întaritura, cãci lupt'a s'a începutu înca de deminétia, si acuma e de contra séra. Josu si susu paméntulu e acoperitu de cadavrele vitejilor.

Inse éta unulu totusi a petrunsu pâna susu, dar si elu numai pe unulu a mai gasitu viu. Acést'a paziã comór'a cea mai scumpa, fal'a si onórea soldatului: drapelulu regimentului. Unu motivu duplu acést'a, pentru cã osténulu romãnu sè siléscã a-lu învinge.

Si lupt'a începe . . . Lupta titanica ! . . .

Romãnulu smulge drapelulu din mânilu turcului; dar si acést'a scie ce tesauru va sè pérda, ce rusine i va fi resplat'a, — deci se reculege, si vré sè scape drapelulu.

Romãnulu vediẽndu, cã fara lupta puternica nu va avé drapelulu, ilu arunca iute josu si de ocamdata ilu calca în picióre, cã înca de acuma sè arete cã elu l'a cuceritu . . .

Si lupt'a se continua cu focu. Ei lupta bratiu de bratiu. Numai mórtea unuia va face capetu acestui duelu ostasiescu, atãtu de dramaticu !

R e s b o i u l u .

Díuarele straine despre armat'a romãna.

Diuarulu englezu „Daily News“, apretuindu bravur'a armatei romãne, díce: „Românii au luat parte dintr' unu singuru pasu locu între armatele europene . . . Armat'a romãna devine unu factoru în cestiunea orientului.“ — „Times“ scríe: „Principele Carol, si elu unu Hohenzollern si dintr'o rassa de resboinici, cu dreptu cuvẽntu se póte mândri de tinerile lui trupe.“ — „Corespondintiei Politice“ din Viena i se scríe din Berlin: „Dispositiunile militare ale principelui Carol, impreuna cu atitudinea armatei romãne, si-au atrasu deplin'a recunoscintia a cercurilor d'aici. Romãni'a a doveditu, cã scie sè se bata, si înca cu successu, pentru independinti'a ce o pretinde, si astfelu a datu puternice probe despre puterea ei de viétiã.“

Generalulu Gurko despre cavaleri'a romãna.

Generalulu Gurko a datu unu ordinu de di, în care se vorbesce în termini fôrte magulitori despre cavale-

ri'a româna, care a luat parte la lupt'a de la Dolni-Dubnik.

Bulgarii, precum se scie, se pórta fôrte slabu în resboiulu acestu ce curge pentru eliberarea lor. Si fiind cá diuarulu „Romania Libera“ a accentuat acésta durere, primesce epistole insultátore de la niste bulgari „viteji“, cari în locu d'a merge pe câmpulu luptei, petrecu dilele prin cafenelile din Bucuresci. Unulu din acesti bulgari a mersu asiá de parte, încátu a scrisu, cá Români'a sè-si scóta pe toti Români de peste Dunare si sè-i duca în Români'a, cáci acolo este tíera bulgarésca. Éta pentru cine se lupta Români la Plevna!

Unu soldatu român decoratu cu „Stéu'a României“, care fuse ranitu, fu întrebatu de unu cetatiénu déca decoratiunea a capetat'o la Plevna; soldatulu, care este din regimentulu I de artileria, a respunsu, cá acum se duce sè capete pe cea de la Plevna, fiindu cá aceea ce o poseda o are de la Magurele. („Romanulu.“)

Sciri de pe câmpulu de resboiu.

Impressurarea Plevnei a devinitu si mai completa, cáci generalulu Skobelew a mai ocupatu o positiune turcésca, numita „Movila verde“, — éra generalulu Leonow a ocupatu orasiulu Wraza. Astfelu cerculu, care strimtoréza pe Osman pasia în Plevna, s'a facutu si mai strimtu. Vomu descrié pe scurtu aceste lupte :

Ocuparea Wrazei. Unu detasiamentu russescu sub comand'a generalulu Leonow a atacatu la 9 nov. orasiulu Wraza în partea nordica a Balcanilor. Garnisóu'a orasiului a numeratu 800 de infanteristi si 300 de cerchezi. Rusii au ocupatu orasiulu, au cuprinsu 1000 de cara, multa proviziune de farina, si alte nutremente. Din Wraza în dóue óre sosesci în Orhanie, totu în atâte la Vercovatiu, la drumulu care conduce de la Vidin la Sofia.

Ocuparea „Movilei-verdi.“ În nóptea de la 9 nov. unu despartiaméntu alu lui Skobelew, usându de negur'a cea mare, sari în siantiurile Movilei-verdi, omori pe turcii cari se aflau acolo, si ocupara Movila-verde. Turcii se încercara de dóue ori a scóte pe Skobelew din positiunea ocupata. Dar însedaru. Din aceste încercári cea mai puternica fu a dóu'a, care s'a facutu la 10 nov. nóptea. Atunce turcii, voindu sè useze de întunericu si de obosél'a rusilor, au datu unu asaltu a supra positiunilor lui Skobelew. Dar acest'a i asteptá, cáci tóta nóptea veghiá. Elu lasá pe turci a se apropiá de o suta de pasi si atunce i întimpiná cu o salva grozava. Turcii fugira indereptu, apoi se oprira si sustinara unu focu cumplitu pâna la 2 óre dupa mediulu noptii. Rusii — precum amu disu — remasera în positiunile lor.

Insemnatatea învingerii lui Scobelew. Positiunile pe cari le-a ocupatu Skobelew zacu la departare de o mila de orasiulu Plevna, în partea sudvestica si încoronéza înaltimile, cari în partea nordica dominéza drumulu ce conduce între Vid si Plevna la Lovcia. Prin ocuparea acestor positiuni, lini'a de impressurare si de catra miédiadi-apusu s'a apropiatu mai tare de Plevna. Loculu ce Osman pasia astadi ocupa cu trupele si intariturile sale, nu mai este de-

cátu vr'o trei mile quadrade. Va sè díca, sórtea lui Osman pasia a devinitu, cátu se póte de critica.

Capitulá-va séu erumpe-va Osman pasia? Éta întrebarea cea mare ce-si pune acuma fia-care omu, la care inse nimene nu póte sè respunda. Atát'a inse totusi se dá cu socotél'a, cá ori un'a ori alt'a trebue sè se întemple în timpu scurtu, de óra-ce Osman nu póte sè aiba proviante pe unu timpu mai îndelungatu.

Din Azia sosescu sciri totu nefavoritóre pentru turci. Muktar pasia se afla în Erzerum, dar în o stare fôrte desperata. Óstea lui e cuprinsa de fric'a cea mai mare, ma si oficierii inca si-au perdutu totu curagiulu. Din caus'a acést'a elu a ordonat sè se împusce o multime de oficieri.

Lupt'a de la Deve-Boium este cea mai însemnata ce a mai urmatu de la cea din 15 oct., când Muktar a fostu asiá grozavu batutu la Aladsiadag. Muktar fugindu spre Erzerum, si totu urmaritu de rusi, la Deve-Boium generalulu Heimann ilu ajunse, si aci se desvoltá o lupta nóua. Acést'a se începú înainte de miédiadi la 10 óre 30 minute si tînú pâna sér'a la 7 óre si 30 minute. Rusii impressurara aríp'a stânga a turcilor si au ruptu centrulu lor. Turcii au scapatu spre Erzerum. Rusii prinsera 8 oficieri si mai bine de 300 soldati, luara 42 de tunuri, proviziune mare de munitiune.

Depesiele din urma spunu, cá Români au ocupatu în nóptea spre 12 l. c. fara perderi înaltimile de la Bivular, pe lini'a Dolni-Petropol; si au facutu acolo baterii nóue. — Skobelew a mai ocupatu si alte positiuni de la turci lînga „Movila Verde.“ — Dupa lupt'a de la Deve-Boium Muktar pasia énsu-si a împuscatu patru oficieri din statulu-generalu. Dênsulu si-a tramisu averea sa privata, 700,000 fl., la Constantinopole. — Port'a a tramisu înainte cu septemâni unu solu la chanulu din Afghanistan, ceréndu ajutoru. Chanulu a respunsu cu parere de reu, cá elu nu póte tramite nici bani nici trupe. Solulu a fostu autorisatu a contractá la bancarii mahomedani din Bombay unu împrumutu; inse aceia au refusat. — Intrarea Serbiei în actiune se asteptá în tóte dílele. — La Plevna s'a observatu o mare miscare a trupelor lui Osman; din care se deduce, cá dênsulu voiesce sè erumpa.

CE E NOU?

Maj. sa regin'a Elisabeta va plecá dupa Craiunu în Angli'a, unde va petrece mai multe septemâni la vênátore. Inainte de a plecá, în castelulu de Buda se va dá unu balu de curte.

Camer'a deputatilor la 22 l. c. va începe a desbata proiectulu de codu penalu, care de multu timpu se pregatesce.

Doi pictori români, dnii Iliescu si Hintea, din Bucuresci, au lucratu améndoi câte unu tablou, ce represinta eroismulu soldatilor români la Grivitia.

Tablouri din resboiulu actualu. Cetimu în „Românulu“, cá dlu Sathmary a fostu însarcinatu de catra M. S. Domnitorulu d'a face unu album, care sè contie faptele cele mai interesante de la trecerea armatei române peste Dunare în cóce. Dlu Sathmary s'a dusu pe câmpulu de bataia, a vediutu totulu, a schitiatu ce-i necesaru, si 'n curéndu vomu avé ocaziunea d'a admirá scenele de gloria nationala, ce s'au

intemplatu în Bulgaria, reproduse cu talentulu cunoscutu alu dlui Sathmary.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu dr. Ioanu Neagoe, medicu în Brasiovu, la 24 l. c. va serbá cununí'a sa cu domnisiór'a Veturia Romanu, fiic'a dlui Iosifu Romanu avocatulu în Oradea-mare.

Dlu Teodoru Sasu, teologu absolutu de Blasiu, la 4 nov. si-a serbatu cununí'a cu dsiór'a Ana Andrea în comun'a Farau în Transilvania.

Dlu Georgiu Saviciu, notaru în comun'a Chesintiu, Banatu, la 4 nov. si-a încredintiatu de socí'a pe domnisiór'a Iulia Ratiu din Lipova.

Biserica si scóla.

Dlu B. P. Hasdeu va face în acestu anu scolaru la facultatea de litere si filosofía a universitátiî din Bucuresci : 1) Gramatic'a comparativa a limbelor române, albanesa si bulgara, în legatura cu grupurile limbistice : romanicu, eranicu si slavicu ; 2) Esercitiu de limbistica, mitología comparativa si psihología poporala.

Dlu A. Odobescu, totu la acea universitate va tratá despre antichitátile preistorice în genere, si despre ale popórelor barbare din Europa si Asia, trecându apoi la antichitátile popórelor din estremele oriente.

Societati si institute.

Reuniunea femeilor române din Brasiovu si în anulu acest'a va tîné adunarea sa generala la 7/19 nov. în sal'a gimnaziulu romanescu de acolo.

Societatea academica din Bucuresci. Delegatiunea a luat dispozițiune a face portretulu lui Pápiu în marime naturala si a-lu depune în sal'a sa de siedintie.

Societatea de lectura a studentilor din Blasiu, s'a constituitu si în anulu acest'a, sub presiólu dlui professoru Teodoru Petrisioru, astfelu : vice-presiedinte Stefanu Popu, notaru si redactoru alu foii Societátiî, „Filomela“, Augustinu Bunea ; dar apoi acest'a întrându în teología, redactiunea se încredintia vice-presiedintelui, ér notariatulu lui Nic. Munteanu ; notaru corespundinte s'a alesu Alesandru Precupu, bibliotecaru Romulu Presia, vice-bibliotecaru George Munteanu, cassaru Alesandru Auguru.

„**Soc. de lectura a stud. rom. de la archi-gimnasiulu rom. cat. din Clusiu**“ s'a constituitu si pe an. scol. 1877/8 în modulu urmatoriu : presiedente s'a alesu, Alesandru Anceanu stud. de cl. VIII ; notariu, Ioane Petranu stud. de cl. VII ; cassariu, Pompeiu Germanu stud. de cl. VII ; controloru, Nicolau Stanu stud. de cl. VIII ; bibliotecariu, Vasiliu Popu stud. de cl. VII ; redactori, la „Speranti'a“ foí'a beletristica si literaria a Societátiî, s'a alesu urmatorii : Virgiliu Barbuloviciu, Teofilu Dragomiru, ambii stud. de cl. VIII, Georgiu Ilea stud. de cl. VII ; ér secretariu s'a alesu : Augustu Carsiai stud. de cl. VIII.

Literatura.

Dlu dr. Iuliu Dragosiu, preotu si professoru în Gherla, publica invitare de prenumeratiune la

opulu : „**Filosoffí'a elementara**“, de Iacobu Balmes, tradusu de dsa. Déca si traducerea e facuta în o limba românesca atátu de rea, cá si invitarea la prenumeratiune, apoi dlu traducatoru va face fórté bine, de cumva va supune lucrarea sa unei critice serióse, înainte de a o pune sub tiparu.

Carti nóue : „Preparatiunea trupurilor mortilor pentru înmormântare. Studiu liturgicu. Fragmentu din unu tractatu liturgicu mai lungu despre înmormântarea crestina dupa ritulu orientalu, scrisu de Iustinu Popíu. Retiparitu din „Predicatorulu Saténului Românu.“ Gherla 1877. — „Elementariu“ pentru class'a ántâia a scólelor poporale, de Solomonu Munteanu ; editiunea IV, Blasiu 1877.

Diuare nóue : „Liberulu cugetatoru“, diuaru politicu, de dóne ori pe septemána, în Braila. — „Timpulu“ anuncia, cá la Bucuresci va aparé unu nou diuaru ilustratu, sub redactiunea dlui Gr. H. Granda.

Tribunale.

Dlu Ionu Bistrianu din Racasdia, acusatulu pentru crim'a de lese-majestate, în urmarea denunciárii judeului comunalu de acolo, a fostu achitatu în 12 nov. de catra tribunalulu din Budapesta.

Suvenirea mortiloru.

Petru Badila, protopresbiteru, asessoru consistorialu si parochu gr. or. alu bisericei din suburbiulu Sibianu Pórt'a Turnului „St. evangelistu Luca“ si-a datu sufletulu în manile ceresculu Parinte în 1 nov. la 2 óre deminéti'a dupa o scurta suferintiá, în alu 48-lea anu alu serviciulu prestatu cu credintiá bisericea si natiunii sale si în alu 81-lea anu alu vietii pline de iubire parintésca si de binefaceri crestinesci. Remasítele paméntesci s'au depusu spre eternulu repausu în 3 nov. (22 oct.) în cimiteriulu gr. or. alu suburbiulu numitu. Subscriii cu ánima înfránta si sdrobíta de durere aducu acést'a la cunoscinti'a tuturor celoralalti consângeni, a amicilor si cunoscutilor lor. — Sibíu în 1 nov. (20 oct.) 1877. — Maria Badila cá socia ; Maria Hannea nasc. Badila si Ioanu Badila cá ffi ; Ioanu Hannea, Iacobu Bologa cá gineri ; Ioana Badila nasc. Moldovanu cá nora ; Valeriu Bologa, Ana Moga nasc. Bologa, Maria Bologa, Dr. Ioanu Moga, cá nepoti ; Alesandrina si Eugenia Moga cá stranepóte.

Deslegarea ghiciturei de silabe din nr. 26 :

1. Boliac.
2. Ucase.
3. Cesar.
4. Ocean.
5. Vezure.
6. Jancu.
7. Nordenfycht.
8. Alesandri.

Cetindu inițialele acestor cuvinte, din susu în josu, ese cuvântulu „Bucovina“, — si cetindu literile din fine, asemene din susu în josu, este capital'a Bucovinei „Cerneuti.“

Proprietariu, redactoru respundetoriu si editoriu : IOSIFU VULCANU.